Marko Heikkilä
Poliisitarkastaja

U 96/2018 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta direktiiviksi jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi, Poliisihallituksen asiantuntijan lausunto

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Poliisihallituksen asiantuntijan lausuntoa otsikon mukaisessa asiassa.

Kuten valtioneuvostokin kannanotossaan katsoo, niin uskottava maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikka edellyttää tehokasta palauttamista. On välttämätöntä tehostaa palautuspolitiikkaa ja palautuksia edelleen. Toimiva palauttamispolitiikka perustuu palauttamispäätösten tehokkaaseen täytäntöönpanoon. Tällä voidaan ehkäistä myös jäsenvaltioissa laittomasti oleskelevien, paluuvelvoitteen alaisten kolmansien maiden kansalaisten liikkumista jäsenvaltiosta toiseen. Vapaaehtoisen paluun kehittäminen on niin ikään keskeisen tärkeässä roolissa osana palautuskokonaisuutta.

Poliisin tehtävänä on ulkomaalaislain nojalla täytäntöönpanna ulkomaalaisten maastapoistaminen tilanteessa, jossa ulkomaalaisella ei ole maassaoleskelun edellytyksiä. Poliisi pyrkii ohjaamaan maastapoistamispäätöksen saaneet henkilöt ensisijaisesti avustetun vapaaehtoisen paluun piiriin. Tehokas ja toimiva palauttaminen on poliisinkin näkökulmasta keskeinen keino ehkäistä laitonta maassa oleskelua ja välttää siihen liittyvää muuta rikollisuutta. Laittomasti maassa oleskelevilla on kohonnut riski ajautua tekemään rikoksia tai joutua rikosten uhriksi.

Poliisitoiminnan kannalta keskeiset muutosesitykset:

2.1. Paon vaara
Komission esitystä luetella pakenemisen vaaraa indikoivat seikat direktiivissä voidaan pitää tervetulleena. Tärkeää on myös, ettei direktiivissä pyritä tyhjentävästi luettelemaan seikkoja, jotka määrittelevät paon vaaraa vaan, että luettelo on nimenomaisesti suuntaa-antava. Nämä esimerkit osaltaan selkeyttävät ulkomaalaislain mukaisten turvaamistoimien, kuten juuri säilöön ottamisen perusteita.

POLIISIHALLITUS
Asemapäällikönkatu 14, PL 22, 00521 HELSINKI
kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi
Puh. +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780

2.2. Yhteistyövelvoite
Valtioneuvosto pitää perusteltuna säätää velvoitteesta tehdä yhteistyötä kansallisten viranomaisten kanssa. Epäselväksi jää mitä tämä käytännössä tarkoittaa ja mitkä ovat seuraamukset, mikäli henkilö ei tee yhteistyötä viranomaisten kanssa.

Pelkkä velvoite yhteistyön tekemiseen ilman mitään seuraamuksia tuskin muuttaa merkittävästi nykyisin vallitsevaa tilannetta. Yhteistyövelvoitetta sinällään pidetään tärkeänä koko prosessin näkökulmasta eli henkilön identifioinnista hänen mahdolliseen maasta poistamiseensa saakka.

2.8. Säilöönotto
Nykyisellään ulkomaalaislaissa on mainittu säilöönottoperusteena uhka kansalliselle turvallisuudelle. Kansallisen turvallisuuden käsite on jäsentymätön ja käytännössä kynnys siihen vetoamiseen on hyvin korkea. Lähinnä kyseeseen ovat tulleet tapaukset, joissa kytkentä terrorismiin tai vakavan henkeä ja terveyttä uhkaavan teon valmisteluun.

Komissio ehdottaa uutta säilöönoton perustetta, joka mahdollistaa laittomasti maassa oleskelevan säilöön ottamisen sillä perusteella, että hänen katsotaan vaarantavan yleistä järjestystä, yleistä turvallisuutta tai valtion turvallisuutta. Tälläkin hetkellä poliisin tiedossa on henkilöitä, jotka käyttäytymisellään ovat vaaraksi yleiselle järjestykselle - ja turvallisuudelle, mutta heidän kohdallaan ei edellytyksiä säilöön ottamiselle nykylainsäädännön mukaan ole. On toki selvää, että näissäkin tapauksissa vaaran pitää olla vähäistä suurempi, jotta henkilön vapautta voidaan rajoittaa. Voidaan pitää erittäin tärkeänä, että kyseinen säilöönottoperuste on sisällytetty ehdotukseen ja se tulisi ehdottomasti sisällyttää kansalliseen lainsäädäntöömme.

Säilöön ottamisen keston kuuden kuukauden enimmäisaika ja mahdollisuus pidentää sitä erityisolosuhteissa on hyvä huomioida, sillä käytännössä nykyinenkin kuuden kuukauden enimmäisaika on osoittautunut yksittäistapauksissa liian lyhyeksi.

Asiassa ei ole muuta lausuttavaa